

Bilaga – Exempelkommuner som illustrerar bristande likvärdighet i grundskolan

Inledning – analys av resurssläget i grundskolan

I delbetänkandet SOU 2025:72 Verktyg för en mer likvärdig resursfördelning till skolan analyserar utredaren hur den svenska grundskolan finansieras och hur stora skillnaderna är mellan kommuner. Utredningen konstaterar att grundskolan inte är likvärdigt finansierad och att ett stort antal kommuner ligger under en strukturjusterad genomsnittlig normnivå.

Utredningens simuleringar visar att cirka 190 kommuner ligger under normnivån och att det samlade tillskott som skulle krävas för att samtliga dessa kommuner ska nå upp till normen uppgår till cirka 5 miljarder kronor per år. Detta motsvarar ungefär 4,9 procent av den jämförbara kostnaden för grundskolan nationellt. För enskilda kommuner skulle detta innebära resursökningar på mellan 16 och 31 procent.

Utredningen betonar att detta inte nödvändigtvis innebär att grundskolan är generellt underfinansierad på nationell nivå, utan att problemet i första hand består i stora och delvis oförklarade skillnader mellan kommuner. Endast omkring hälften av variationen i kostnad per elev kan förklaras av strukturella faktorer såsom socioekonomi och geografi.

Mot denna bakgrund används i denna bilaga tre fiktiva men realistiska exempelkommuner för att konkret illustrera hur dessa skillnader tar sig uttryck i praktiken och hur elevers förutsättningar i grundskolan därmed blir starkt beroende av vilken kommun de bor i.

Syfte med bilagan

Denna bilaga är ett illustrativt komplement till Föräldraalliansen Sveriges *Kommunalt grundskoleindex 2025*. Syftet är inte att införa nya mått eller rangordningar, utan att med konkreta men fiktiva exempelkommuner tydliggöra huvudslutsatsen i utredningen:

Grundskolans förutsättningar i Sverige är inte likvärdiga, utan i hög grad beroende av vilken kommun eleven bor i.

Exempelkommunerna är konstruerade utifrån intervall, procentsatser och kostnadsnivåer som redovisas i SOU 2025:72 Verktyg för en mer likvärdig resursfördelning till skolan, och speglar verkliga variationer utan att peka ut enskilda kommuner.

Bakgrund – vad visar utredningen ”Verktyg för en mer likvärdig resursfördelning till skolan”?

SOU 2025:72 konstaterar bland annat att: - Skillnaden mellan kommuner med högst respektive lägst kostnad per elev uppgår till cirka 70 000 kronor per elev. - Endast omkring hälften av skillnaderna kan förklaras av strukturella faktorer som socioekonomi och geografi. - Upp till 190 kommuner ligger under en strukturjusterad normnivå. - Vissa kommuner skulle behöva öka resurserna till grundskolan med 16–31 procent för att nå upp till normen.

Mot denna bakgrund används nedan tre exempelkommuner för att illustrera hur olika förutsättningarna kan vara för elever i olika delar av landet.

Exempelkommun A: Sjövik (medelstor kommun)

Profil - Medelstor kommun med både tätort och landsbygd - 4 200 elever i kommunal grundskola

Resursnivå - Faktisk kostnad: ca 110 000 kr per elev - Strukturjusterad normnivå: ca 135 000 kr per elev

Avvikelse - Underskott: 25 000 kr per elev - Krävd resursökning: +22–23 % - Totalt tillskott: ca 105 miljoner kronor per år

Tolkning - Trots att Sjövik inte är extrem vare sig vad gäller socioekonomi eller geografi, ligger kommunen tydligt under den genomsnittliga resursnivå som staten identifierar som norm. För en elev i Sjövik innebär detta färre resurser till undervisning, elevhälsa och stöd än i en genomsnittlig svensk kommun.

Exempelkommun B: Fjällköping (liten glesbygdskommun)

Profil - Liten glesbygdskommun med stora avstånd - 620 elever i kommunal grundskola

Resursnivå - Faktisk kostnad: ca 145 000 kr per elev - Strukturjusterad normnivå: ca 175 000 kr per elev

Avvikelse - Underskott: 30 000 kr per elev - Krävd resursökning: ca +21 % - Totalt tillskott: ca 19 miljoner kronor per år

Tolkning - Fjällköping framstår vid en ytlig jämförelse som en kommun med hög kostnad per elev. När kostnaderna justeras för småskalighet, lokaler och utbudsansvar visar det sig dock att kommunen ändå ligger betydligt under normnivån. Exemplet illustrerar att hög nominell kostnad inte nödvändigtvis innebär goda förutsättningar för likvärdig utbildning.

Exempelkommun C: Storvik (storstadskommun)

Profil - Storstadskommun med högt löneläge och stora socioekonomiska skillnader - 27 500 elever i kommunal grundskola

Resursnivå - Faktisk kostnad: ca 125 000 kr per elev - Strukturjusterad normnivå: ca 150 000 kr per elev

Avvikelse - Underskott: 25 000 kr per elev - Krävd resursökning: ca +20 % - Totalt tillskott: ca 690 miljoner kronor per år

Tolkning - I Storvik är den procentuella avvikelsen jämförbar med andra kommuner, men de absoluta beloppen blir mycket stora. Detta illustrerar hur likvärdighetsproblemet inte bara är ett glesbygds- eller småkommunsproblem, utan även omfattar stora och resursstarka kommuner.

Samlad jämförelse

Exempelkommun	Kommuntyp	Underskott kr/elev	Procentuell avvikelse
Sjövik	Medelstor	ca 25 000	ca 23 %
Fjällköping	Glesbygd	ca 30 000	ca 21 %
Storvik	Storstad	ca 25 000	ca 20 %

Slutsats – stöd för Föräldraalliansen Sveriges analys

Dessa tre exempelkommuner visar, i linje med både Föräldraalliansen Sveriges *Kommunalt grundskoleindex* och statens utredning (SOU 2025:72), att:

- Elevers tillgång till resurser i grundskolan varierar kraftigt mellan kommuner.
- Skillnaderna kan inte fullt ut förklaras av behov eller strukturella faktorer.
- Likvärdigheten i svensk grundskola är därför i praktiken kommunberoende.

Bilagan konkretiserar därmed Föräldraalliansen Sveriges slutsats: grundskolan i Sverige är inte likvärdig, eftersom kommunernas ambition och kapacitet att finansiera skolan skiljer sig väsentligt åt.

Denna bilaga är framtagen med AI-stöd.